

§ 201

Svar på remiss - Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan; med konsekvensutredning, KS 2023/170

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Översända till Boverket nedanstående motivering till beslut som Falkenbergs kommuns svar på remissen.

Beskrivning av ärendet

2023-04-01 trädde en paragraf i kraft (2 kap. 5 c §) i Plan- och byggförordningen (2011:338) som säger att översiktsplaner och regionplaner ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt (2023:50). Som en följd av detta har regeringen givit Boverket befogenhet att ta fram förslag till föreskrifter för översiktsplan. Förslaget till föreskrifter reglerar kravet i paragraf 2 kap. 5 c § plan och byggförordningen. Motiveringen till föreskrifterna är att de skapar juridiska förutsättningar för enhetlig digital översiktsplaneinformation. Dessutom att det:

- Möjliggör att återanvända information
- Möjliggör gemensamma systemlösningar
- Möjliggör analyser mellan kommuner
- Möjliggör mellankommunal och regional samordning
- Möjliggör utbyte av information med andra aktörer
- Effektiviserar myndigheters och andra aktörers arbete
- Möjliggör genomförandet av Inspire-direktivet (infrastruktur för delning av geodata inom Europa)

Föreskrifterna beskriver ingående hur en digital översiktsplan ska utformas genom hur mark ska identifieras. Det gäller så väl utvecklingsinriktning (strukturbild) som mark- och vattenanvändning. Föreskrifterna knyter an till Boverkets egen databasmodell.

Motivering av beslut

Allmänt

Det är positivt att processen fortsätter mot en mer digital översiktsplan. Det kommer generellt att öka tillgängligheten till översiktsplanen, vilken är en del av den demokratiska processen. Eftersom översiktsplanen och dess innehåll inte är juridiskt bindande är dock rimligheten i att med föreskrifter reglera hur en översiktsplan ska utformas ytterst oklar. Dessutom är utvecklingsinriktningen (strukturbilden) i översiktsplanen inte ett lagkrav vilket gör det synnerligen ologiskt att dess innehåll regleras i föreskrifterna.

För vem tas föreskrifterna fram?

Motiveringarna av föreskrifterna beskriver en nytta framför allt på nationell och regional nivå. Som föreslagen reglering av översiktsplanen ser ut i föreskrifterna sker en standardisering till en nivå där man riskerar att översiktsplanen inte länge blir ett uttryck för kommunens särart och där

invånarna inte längre känner igen sin översiktsplan eller kan överblicka systemet. Istället framstår översiktsplanen som ett statligt och regionalt underlag. Som föreskrifterna är utformade så främjar de alltså inte en god kommunal planering och äventyrar översiktsplanens syfte som ett verktyg för dialog och samarbete med medborgarna.

Ej färdiga tekniska lösningar

Förslag till föreskrifter föreligger innan det finns färdiga tekniska lösningar. Det gör det svåröverskådligt att överblicka förslaget och innan man beslutar om föreskrifterna borde den tekniska plattformen vara framtagen och prövad. I dagsläget överlämnar man till kommunerna att lösa tekniken, vilket gör att man skjuter kostnaderna till kommunnivå samtidigt som kommunerna med stor sannolikhet blir beroende av externa systemutvecklare.

Detaljeringsnivå och tolkningsföreträde

Genom att föreskriva att all information i översiktsplanen ska lagras i en nationell databas där kommunerna inte längre äger sina data och hur det levereras till tredje part finns det stor risk att det uppstår problem när kommunens data används och tolkas. Det ligger i översiktsplanens karaktär att områden som är utpekade i normalfallet endast är ungefärligt avgränsade, det finns en flexibilitet. Det gör att man i en kommunal översiktsplan, till exempel, inte kan i detalj zooma in i en karta och att man måste läsa bakomliggande resonemangstexter. Regleringen enligt föreskrifterna skapar därmed en exakthet i översiktsplanen som liknar detaljplanens, vilket inte är syftet enligt plan- och bygglagen. Plan- och bygglagen beskriver översiktsplanen med ord som ”inriktning”, ”vägledning” och ”grunddragen”.

Föreskrifterna andas också en övertro på att kunna analysera och sammanställa informationen i kommunernas översiktsplaner. Beroende på exempelvis storlek på kommun och kommunens tolkningsföreträde kommer samma kartbeteckning inte betyda samma sak i olika kommuner. Översiktsplanen innebär ett otal politiska avväganden och ställningstaganden som försvinner i de tekniska beskrivningarna. Översiktsplanen är inte en uteslutningsplan utan en avvägningsplan.

Fokus på kartan

I föreskrifterna finns ett fokus på kartan och dess specifika områden. Det gör att de allmänna rekommendationer och resonemang som tillhör översiktsplanen tenderar att försvinna. Dessa är dock viktiga för förståelsen och tolkningen av översiktsplanen.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis är det svårt att ta ställning till föreskrifter där kommunerna inte kan överblicka konsekvenserna för översiktsplanen som just övergripande plan. Det går heller inte att överblicka konsekvenserna för särarten i den specifika kommunens översiktsplan. Det vi vet är att översiktsplanen behöver digitaliseras, men att detta bör genomföras när det finns framtagna beprövade system, och där omkostnaderna för utveckling inte hamnar inom kommunal budgetregi.

Ekonomi

Beslutet kommer inte att få några ekonomiska konsekvenser för Falkenbergs kommun. Däremot kommer en digitalisering av översiktsplanen att innebära en kostnad för kommunen.

Underlag för beslut

Beslutsförslag 23-06-20

Boverkets förslag till föreskrifter om översiktsplan, med konsekvensutredning 23-03-30